

HJELPEAPPARATETS INNBLIKK:

En kartlegging av lavinntektsfamiliers situasjon

Norges Røde Kors
Postboks 1, Grønland
0133 Oslo
Norge

E-post: post@redcross.no

Webadresse: www.rodekors.no

Forfattere: Ann Evy Aasnes, Karianne Schandy Dinnessen og Ida Madslie

Spesiell takk til: De 466 respondentene i hjelpeapparatet som har svart på spørreundersøkelsen.

Designet av: wjprofil.no

ISBN: ISBN 978-82-7250-277-4 (trykt, heftet)
ISBN 978-82-7250-278-1 (PDF)

Illustrasjoner: Esra Røise

Innhold

Innhold	3
Forord	4
Sammendrag	5
1. Bakgrunn for rapporten	6
2. Om metode	8
3. Forverret økonomisk situasjon og udekkede behov	10
4. Økonomisk støtte og barrierer	12
5. Ferie og fritidsaktiviteter	15
6. Inkludering, arbeid og sosialt fellesskap	17
7. Samhandling, helhetlig koordinering og tilgjengelighet av tjenester	19
8. Praktisk hjelp og veiledning	21
9. Rapportoppsummering	23
10. Anbefalinger fra hjelpeapparatet	24
11. Røde Kors mener	26
Vedlegg 1: Spørsmål i spørreundersøkelsen	27

Forord

Grete Herlofson, generalsekretær i Røde Kors

Røde Kors møter hvert år over 200 000 barn og unge. Mange av dem kommer fra familier som har så lite til livsopphold at det preger hverdagen deres på en altomfattende måte. Våre frivillige over hele landet forteller om økt behov for mat, lange ventelister til våre aktiviteter og om foresatte som er tynget ned av bekymringer for barna sine.

Røde Kors sin erfaring tilsier at de som har minst får det stadig tøffere. I denne rapporten ønsket vi derfor å kartlegge hva ansatte i hjelpeapparatet opplever, og høre hvilke løsninger de ser for seg for familier som lever i fattigdom. Deres tilbakemeldinger bekrefter vår bekymring og gir et nært innblikk i situasjonen akkurat nå. De forteller om mennesker som strever med å dekke helt grunnleggende behov, samtidig som de forsøker å gi barna sine trygghet, omsorg og gode opplevelser.

Familienes krevende økonomi henger tett sammen med andre utfordringer som sosial deltakelse og tilgang til støtteordninger. Når barn

ikke får delta i fritidsaktiviteter, kan det føre til utenforskap og svekket livskvalitet. Foresatte hjelpeapparatet er i kontakt med forteller om skam og dårlig samvittighet – og om behovet for hjelp til å navigere i et stadig mer digitalt og komplekst samfunn. For innvandrerfamilier er utfordringene ofte enda større, med språkbarrierer og nye normer å forstå. Mange opplever at hjelpen er fragmentert og vanskelig å finne frem til.

Rapporten viser det Røde Kors også erfarer i aktivitet, at barns behov ikke alltid fanges opp i dagens støtteordninger, og at ferie og fritid kan bli utilgjengelig for dem som har minst. Ansatte i hjelpeapparatet mener at de tiltakene som har best effekt er de som kombinerer økonomisk støtte, praktisk hjelp og sosial inkludering – og der offentlige og frivillige aktører jobber sammen. De som skal hjelpe, må komme tettere på familiene og få tid og rom til å bygge tillit og relasjon. Når innsatsen er koordinert og følger familiene over tid, gir det trygghet og reelle muligheter for deltakelse og utvikling.

Røde Kors arbeider for at alle barn og unge skal ha like muligheter – uavhengig av familiens økonomi. Alle barn fortjener trygge møteplasser og aktiviteter som gir mestring og fellesskap. Foresatte må få mulighet til å gi barna sine et godt grunnlag å bygge voksenlivet sitt på. Ansvaret for å sikre at fattigdom ikke går i arv er et felles ansvar og krever helhetlig innsats.

God lesing.

Sammendrag

Norges Røde Kors har gjennomført en spørreundersøkelse blant ansatte i hjelpeapparatet som bistår familier med å søke om plass på Røde Kors-aktiviteten Ferie for alle.¹ Ferie for alle er et gratis ferietilbud til familier med barn i barneskolen som strever økonomisk. Oppholdene er ledet av frivillige og arrangeres i skoleferier over hele landet. Årlig har aktiviteten med nærmere 6000 barn og foresatte. Til sammen mottok vi 466 svar som gir innsikt i erfaringer fra arbeid med familier som lever i fattigdom.

Funnene fra undersøkelsen belyser hvilke utfordringer og behov familiene står overfor i hverdagen, og hvordan økonomiske, praktiske og sosiale forhold påvirker barns utvikling. Funnene peker på økonomisk utrygghet som en sentral utfordring som preger hele familiens trivsel og hverdag. Mange respondenter forteller at situasjonen for familiene de møter har blitt mer krevende det siste året, og hele to tredjedeler opplever at økonomien har forverret seg. Det rapporteres om udekkede behov knyttet til ferie, fritidsaktiviteter, klær, mat, bolig og transport.

Rapporten er strukturert rundt temaene økonomisk støtte og ressurser, praktisk hjelp og veiledning i hverdagen, samt inkludering, arbeid og sosialt fellesskap. Temaene henger tett sammen og viser hvordan økonomi, systemforståelse, sosial støtte og deltakelse i lokalsamfunnet virker sammen og påvirker familienes livssituasjon. Tiltakene som løftes fram, omfatter økt økonomisk bistand, bedre samordning mellom tjenester, enklere og raskere søknadsprosesser, arbeidsrettede og kompetansehevende tiltak, samt støtte til barns deltakelse i fritidsaktiviteter. Hjelpeapparatet etterspør tettere samarbeid mellom offentlige instanser og frivillige aktører, og beskriver hvordan helhetlige lavterskeltilbud kan bidra til å møte familienes sammensatte behov.

1 Undersøkelsen ble gjennomført sommeren 2025

1. Bakgrunn for rapporten

Barn som vokser opp i fattigdom i Norge har økt betydelig siden tidlig 2000-tallet. Da var andelen barn som vokste opp i vedvarende lavinntekt på 4 prosent. På kort tid opplevde Norge en tredobling og i 2019 hadde andelen økt til nesten 12 prosent. Økningen skyldtes både endringer i befolkningens sammensetning, og økt andel fattige innenfor utsatte grupper som enslige forsørgere og foreldre med lav utdanning. I perioden 2020-2022 gikk antall barn i vedvarende lavinntekt ned for første gang på over ti år. SSB mente nedgangen blant annet skyldtes økningen i barnetrygdsatsene for barn under 6 år i samme periode. Siste måling (2021-2023) viste ytterligere noe nedgang med 9,9 prosent barn i vedvarende lavinntekt i Norge i denne perioden. Det skal likevel nevnes at den årlige måling av lavinntekt har vist en liten økning årlig sterkt påvirket av de mange nyankomne ukrainerne. Det er viktig å merke seg at barn i ukrainske familier ikke regnes med i statistikken for vedvarende lavinntekt før neste måling som kommer for 2022-2024.²

Barn i vedvarende lavinntekt: Barn som bor i husholdninger med gjennomsnittlig inntekt under 60 prosent av medianinntekten overtre år, justert for husholdningsstørrelse. Kilde: SSB (2025) Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, 2021–2023.

Den beskjedne nedgangen gir svært liten grunn til feiring. Dette er et inntektsmål på fattigdom som ikke tar høyde for utgifter, noe som gjør statistikken lite helhetlig.³ Utgiftene på mat, strøm, leiepriser, varer og tjenester har økt betraktelig de siste årene. Dette har ført til at flere skyves inn i stadig tøffere prioriteringer, og at de som allerede lever i lavinntekt i større grad sliter med å dekke også primærbehov som mat og strøm. Til tross for at lavinntektstallene har gått noe ned økte andelen sosialhjelpsmottakere med barn i 2024 med hele 14 prosent sammenlignet med foregående år.⁴ I dag er det 77 000 barn som lever i familier som mottar sosialstønad. 24 000 av de lever i familier som har mottatt sosialstønad over lengre tid, noe som synliggjør utfordringer med et tiltak som er ment som en midlertidig hjelp.⁵

Fattigdom rammer særlig innvandrerfamilier, aleneforsørgere og familier med mange barn, samt barn av foreldre med lav utdanning eller svak tilknytning til arbeidslivet. Mange av de nye sosialhjelpsmottakerne er ukrainere. Studier stiller spørsmål ved hvor godt Nav-systemet er tilpasset innvandrere da virkemidlene hovedsakelig er utviklet for personer som har utdanning gjennom det ordinære norske utdanningssystemet.⁶

2 Normann, T.M. (2025). Lavere andel barn med vedvarende lavinntekt i 2023. Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/lavere-andel-barn-med-vedvarende-lavinntekt-i-2023>

3 Hattrem, A. (2025). Hvor mange er fattige i Norge? Statistisk sentralbyrå. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/hvor-mange-er-fattige-i-norge>

4 Nav. (2025). Langt flere trengte sosialhjelp i fjor. <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/flere-statistikkomrader/nyheter/langt-flere-trengte-sosialhjelp-i-fjor>

5 Statistisk sentralbyrå (2025). Kostra-tall 2024: 13994: Langtidstilfeller av sosialhjelp etter alder og arbeidssituasjon, etter region, statistikkvariabel og år. Hentet ut 19.11.2025

6 Andresen, M. & Volckmar-Eeg, M.G. (2024). Veilederblikket: Hvordan arbeidsbetingelser former Nav-ansattes syn på brukerne og deres problemer. Tidsskrift for samfunnsforskning. Vol. 65, Utg. 3. <https://www.scup.com/doi/10.18261/tfs.65.3.1>

Forskning viser at Nav ofte ikke lykkes med å hjelpe innvandrere ut i lønnet arbeid, særlig de uten grunnleggende skolegang eller med svake norskferdigheter.⁷ Flere har også påpekt hvordan uforutsigbare utbetalinger fører til stress og økonomisk uklarhet for de som lever av ytelser, da disse ofte kommer i rykk og napp opptil et titall ganger i måneden.⁸

I rapporten Til barnets beste har Røde Kors undersøkt barnefamiliers møte med Nav og rammevilkårene Nav-ansatte har i sitt arbeid. Undersøkelsen viser at når velferdssystemet svikter, rammer det barnefamilier hardt, både økonomisk og sosialt. Mangelen på nasjonale retningslinjer gjør at hjelpen fra Nav varierer, og familiens bosted kan avgjøre hvilken støtte de får. Rapporten peker på at Nav har mulighet til å hjelpe innenfor dagens regelverk, men at dette krever tid, kompetanse og et system som sikrer like muligheter for alle familier.⁹

Økonomisk sosialhjelp skal sikre et forsvarlig livsopphold, men SIFO har konkludert med at dagens satser ikke er tilstrekkelige for å opprettholde en rimelig og nøktern levestandard.¹⁰ I utmåling av sosialhjelp til familier skal det foreligge vurderinger knyttet til barnets beste i tråd med barnekonvensjonen og grunnloven. Statsforvalteres nylige gjennomgang

av Nav-kontorer har vist at lovbrudd på dette området er omfattende. Nav-ansatte har i liten grad kompetanse og systemer som støtter opp under kartlegging av barnas behov og dermed tas barna ikke tilstrekkelig hensyn til i fastsettelse av stønadsnivå.¹¹ Unicef pekte i en ny rapport fra august 2025 på at selv ikke en samlet inntekt på 800 000 kr er tilstrekkelig for å få et hushold med barn til å gå rundt slik prisene har utviklet seg de siste årene.¹² Stadig flere må nedprioritere ferie og barnas fritidsaktiviteter.¹³ I den siste utgaven av Frelsesarmeens Fattigdomsbarometer forteller 1/5 at de har droppet sommerferieaktiviteter med barna som følge av krevende økonomi. Blant foreldre med utfordrende økonomi, svarer halvparten at de har droppet sommerferieaktiviteter.¹⁴

Dette tydeliggjør hvordan økonomiske begrensninger og manglende støtte fra velferdssystemet påvirker familienes hverdag og barns oppvekst. I rapporten Når barn må være voksne utdypes Røde Kors dette perspektivet ved å la unge voksne fortelle om sine erfaringer fra barndom, skolehverdag og fritid. Gjennom deres historier får vi et sterkt innblikk i hvordan oppveksten og et velferdssystem som ikke alltid fungerer har påvirket dem, fra opplevelser av ulikhet i skolen til økonomiske bekymringer de bærer med seg videre.¹⁵

7 Andresen, M. & Volckmar-Eeg, M.G. (2024). Veilederblikket: Hvordan arbeidsbetingelser former Nav-ansattes syn på brukerne og deres problemer. Tidsskrift for samfunnsforskning. Vol. 65, Utg. 3. <https://www.scup.com/doi/10.18261/tfs.65.3.1>

8 Ekspertgruppen om barn i fattige familier (2024). En barndom for livet. Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier. Barne- og familiedepartementet. s. 161. <https://www.regjeringen.no/contentassets/df568c8ea68f48d6b03f2c-ca6149cf77/no/pdfs/barn-i-fattige-familier.pdf>

9 Røde Kors. (2024). Til barnets beste? Navs ivaretagelse av barns behov når foreldre søker om økonomisk sosialhjelp. https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/2023_rapport_til-barnets-beste.pdf

10 Skuland, S.E., Alecu, A.I., Kok, E.L., Ansteensen, A-K., Roos, G., Lynum, M. & Blomberg, L.W. (2024). Utredning av kunnskapsgrunnlaget for sosialhjelpssatser. SIFO-rapport nr. 5-2024. <https://hdl.handle.net/11250/3128755>

11 Statens helsetilsyn. (2024). Samfunnets siste sikkerhetsnett må også fange opp barna: oppsummeringsrapport fra landsomfattende tilsyn med Nav-kontorenes ansvar for å ivareta barns behov når familien søker økonomisk stønad. Helsetilsynet – tilstandsrapporter, 2024, 6. <https://www.helsetilsynet.no/publikasjoner/rapport-fra-helsetilsynet/2024/samfunnets-siste-sikkerhetsnett-maa-ogsaa-fange-opp-barna/#>

12 Skuland, S.E., Bakkeli, N.Z. & Gyüre, K. (2025). Familiefattigdom. En undersøkelse av materielle mangler og økonomisk utrygghet i barnefamilier. SIFO-rapport 7-2025. <https://hdl.handle.net/11250/3213110>

13 Statistisk sentralbyrå (SSB). (2025). Fattigdomsproblemer, levekårsundersøkelsen. SSB. 10.april 2025. <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/levekars/statistikk/fattigdomsproblemer-levekarsundersokelsen>

14 Frelsesarmeens fattigdomsbarometer. (2025). «En av ti har ikke råd til vanlige levekostnader fra dag til dag.» 2025, tredje kvartal. <https://frelsesarmeen.no/aktuelt/en-av-ti-har-ikke-rad-til-vanlige-levekostnader-fra-dag-til-dag>

15 Røde Kors. (2022). Når barn må være voksne – skildringer om oppvekst i fattigdom (I. Iversen Hølaas & A. Aksnes Karmhus). https://www.rodekors.no/globalassets/_rapporter/barn-og-unge/2023_rapport_nar-barn-ma-vare-voksne.pdf

2. Om metode

I løpet av sommeren 2025 gjennomførte Røde Kors en landsdekkende spørreundersøkelse blant ansatte i hjelpeapparatet om behovene til familier som lever i lavinntekt.¹⁶ Spørreundersøkelsen ble gjennomført blant ansatte som har meldt på familier til Ferie for alle i løpet av de to siste årene. Rundt 3000 ansatte fikk tilsendt spørreundersøkelsen på e-post, men en god del kom ikke frem til mottaker grunnet avvirket e-postadresse. Formålet med spørreundersøkelsen var å innhente innsikt og kunnskap som kan bidra til å forbedre våre tiltak rettet mot barn som vokser opp i lavinntekt. Det var helt frivillig å delta i undersøkelsen, og alle svarene ble behandlet anonymt.

I forkant av utsendelsen av spørreundersøkelsen gjennomførte Røde Kors en interesseavveining, som konkluderte med at organisasjonen har berettiget interesse i henhold til den generelle personvernforordningen (GDPR art. 6 nr. 1 bokstav f), at behandlingen er nødvendig og forholdsmessig, og at personvernet ivaretas på en forsvarlig måte.

466 besvarte undersøkelsen. Respondentene i undersøkelsen representerer et bredt spekter av ansatte i hjelpeapparatet som arbeider med familier med lav inntekt. De fleste jobber i Nav, skole eller skolehelsetjenesten, barnevern og flyktningetjenesten, men det er også representasjon fra psykisk helsetjeneste, helsestasjon, frivillige og ideelle organisasjoner, samt ulike kommunale tjenester (se tabell 1 neste side).

Respondentene kommer fra alle landets fylker. Flest deltakere kommer fra Innlandet, Oslo, Vestland og Akershus, men undersøkelsen har også god spredning fra øvrige områder (se tabell 2, neste side). Den brede demografiske dekkningen, både geografisk og med hensyn til ulike deler av hjelpeapparatet, gir et helhetlig grunnlag for å vurdere situasjonen for familier med lav inntekt, inkludert økonomi, behov og utviklingstrekk det siste året.

De første 6 spørsmålene i undersøkelsen var avkrysningssvar, og de to siste var åpne spørsmål som det var frivillig å besvare. Det neste kapittelet tar for seg svarene knyttet til flervalgsspørsmålene om økonomiske endringer og udekkede behov. Kapittel 4 til 8 inneholder en gjennomgang av svarene på det åpne spørsmålet der vi spurte om hvilken støtte eller hjelp (fra frivillige organisasjoner, det offentlige og/eller andre aktører) ansatte i hjelpeapparatet tror kunne gjort hverdagen enklere for familiene. Av 466 respondenter valgte 381 å besvare dette fritekstspørsmålet. Vi fikk flere og fyldigere svar enn forventet, derfor utgjør dette store deler av rapporten videre.

¹⁶ Både begrepet lav inntekt og lavinntekt brukes i rapporten. Målgruppen til Røde Kors sitt ferietilbud er familier som har levd med økonomiske utfordringer i Norge i tre år eller mer, men utover dette ber ikke Røde Kors om inntektsopplysninger fra innsøker. Dermed er det ikke sikkert at familiene det refereres til i undersøkelsen lever i vedvarende lavinntekt slik det defineres av SSB.

Tabell 1: Fordeling av respondenter innenfor de ulike tjenestene

Institusjon/ instans	Antall respondenter
Nav	110
Skole/skolehelsetjeneste	100
Barnevernet	84
Flyktningetjenesten	63
Frivillige og ideelle organisasjoner	20
Psykisk helsetjeneste	17
Barn- og familietjenester	15
Helsestasjon	14
Helse- og sosialtjenester	12
Kommune (ikke presisert)	7
Voksenopplæring	6
Krisesenter	5
Kultur- og fritidstjenester	3
Frivilligsentral	2
Annet	8
Antall respondenter totalt	466

Tabell 2: Geografisk fordeling av respondenter

Hvor i landet jobber du?	Antall respondenter
Innlandet	63
Oslo	49
Vestland	46
Akershus	43
Vestfold	36
Agder	35
Trøndelag	33
Rogaland	33
Nordland	32
Østfold	23
Telemark	23
Buskerud	21
Møre og Romsdal	18
Troms	8
Finnmark	3
Antall respondenter totalt	466

3. Forverret økonomisk situasjon og udekkede behov

I 2024 gjennomførte Røde Kors en spørreundersøkelse blant gjester, frivillige og ansatte i Ferie for alle. I undersøkelsen oppga 53 prosent av gjestene at deres økonomiske situasjon hadde vært nesten den samme de siste seks månedene, 27 prosent rapporterte en forverring, mens 12 prosent rapporterte om en bedret situasjon, og et lavt antall respondenter oppga “vet ikke” (6%).¹⁷ Videre viste resultatene at mange familier strever med å dekke grunnleggende behov i hverdagen, hvor de mest rapporterte utfordringene var knyttet til fritidsaktiviteter, klær, mat og transport.

Årets spørreundersøkelse bygger videre på undersøkelsen fra 2024, denne gangen har vi spurt ansatte i hjelpeapparatet. Resultatene viser at mange lavinntektsfamilier står ovenfor et stadig økende økonomisk press. Blant de 466 ansatte som har svart oppgir hele 65% at familienes økonomiske situasjon har blitt mer krevende det siste året, 42% vurderer situasjonen som uendret, mens kun én respondent melder om bedring (se tabell 3).

Tilbakemeldingene viser at flere familier opplever større økonomisk belastning og utilstrekkelig støtte til å dekke grunnleggende behov. Dette tyder på at situasjonen for lavinntektsfamilier har blitt mer utfordrende det siste året, med en økende andel som opplever forverret økonomi.

Når spurt om familiene de møter har udekkede behov i hverdagen, svarer et klart flertall av respondentene ja (85%), noe som indikerer at dagens støtteordninger ikke alltid treffer eller strekker til. De samme respondentene (totalt 398 personer) ble deretter bedt om å utdype hvilke behov som oftest går igjen blant familiene i et flervalgsspørsmål. Svarene viser hvordan ansatte i hjelpeapparatet opplever at familier har utfordringer med å dekke både grunnleggende og sosiale behov i hverdagen (se tabell 4 neste side).

Tabell 3: Utvikling av familieøkonomi

Har du sett endringer i den økonomiske situasjonen til lavinntektsfamilier i løpet av det siste året?	Antall respondenter	Prosentandel
Ja de står i en mer krevende situasjon	304	65%
Ja, den er blitt bedre	1	0%
Nei, den er omtrent lik som for et år siden	161	35%
Antall respondenter totalt	466	100%

17 Resultatene baserer seg på svarene fra 238 unike respondenter

Tabell 4: Familienes udekkede behov

Hvilke behov forteller familiene mest om?	Antall respondenter (av 398 unike respondenter)	Prosentandel (av 398 unike respondenter)
Feriemuligheter	350	88%
Fritidsaktiviteter til barna	331	83%
Klær/sko	240	60%
Utstyr (PC, mobil, sykkel, ski o.l.)	222	56%
Mat	166	42%
Betale strømregninger	155	39%
Husleie	150	38%
Transportutgifter	146	37%
AKS/SFO	89	22%
Hygieneartikler	20	5%

Blant de mest fremtredende områdene er ferie- og fritidstilbud for barn, tett fulgt av klær, sko og nødvendig utstyr som PC, mobil, sykkel eller ski. Et betydelig antall respondenter peker også på behov for støtte til mat, strøm, husleie og transportutgifter. De mest rapporterte behovene blant familiene som svarte på undersøkelsen i 2024 var klær og sko (76 %), fritidsaktiviteter (73 %), transport (38 %) og mat (26 %).¹⁸

Svarene viser at økonomiske begrensninger ikke bare påvirker familiens livsgrunnlag, men også barnas tilgang til utviklingsarenaer hvor det er mulighet til sosial inkludering. Tilbakemeldingene illustrerer hvordan økonomiske utfordringer kan skape både materielle og sosiale barrierer som reduserer familiens livskvalitet.

For å forstå hvordan slike utfordringer kan møtes mer effektivt, ba vi respondentene beskrive hvilke typer støtte eller tiltak de mener kunne gjort hverdagen enklere for familiene de møter. Spørsmålet var frivillig å besvare, og vi mottok totalt 381 svar. Tilbakemeldingene gir et inntrykk av hvor ansatte i hjelpeapparatet mener innsatsen bør forsterkes, og danner grunnlaget for de påfølgende kapitlene.

¹⁸ Merk at utstyr som et alternativ ikke var en del av undersøkelsen 2024, og at vi ikke skilte mellom ferie- og fritid i svaralternativene.

4. Økonomisk støtte og barrierer

«For de familiene jeg møter i dag er det største problemet at de ikke har penger til det nødvendige, som mat, strøm og husleie. Penger til aktiviteter til barna, fritidsaktiviteter og annet sosialt for barna har de ikke.» Ansatt i barnevernet

Spørreundersøkelsen viser at økonomiske rammer, boligforhold og offentlige ytelser utgjør noen av de mest grunnleggende utfordringene for familier med lav inntekt. I fritekstsvarene beskriver respondentene et spenn fra konkrete tiltak som støtte til fritidsaktiviteter og utstyr, til mer strukturelle behov knyttet til inntektssikring, boligpolitikk og organiseringen av velferdstjenestene. Tilbakemeldingene vitner om et hjelpeapparat som daglig møter familier der økonomien ikke strekker til, og hvor mangel på stabile og forutsigbare rammer skaper både praktiske og psykososiale belastninger. Mange peker også på at informasjonen og kommunikasjonen om eksisterende ordninger er uoversiktlig og vanskelig å forstå. Samtidig gjør omfattende dokumentasjonskrav og søknadsprosesser ordningene lite tilgjengelige, og de beskrives ofte som for små i omfang, eller utformet på en måte som kan virke stigmatiserende.

Økonomiske barrierer: Et gjennomgående tema er hvordan økonomiske barrierer rammer barns deltakelse og trivsel på tvers av arenaer. Mange av forslagene handler om å redusere de små, men hyppige kostnadene som til sammen skaper utenforskap i hverdagen. Respondentene peker på at barn ofte ekskluderes fra sosiale fellesskap fordi foreldrene ikke har råd til å dekke deltakelsesavgifter eller utstyr. Flere etterlyser universelle løsninger som gratis aktiviteter, kommunale kontingentkasser eller et nasjonalt fritidskort, som kan brukes uten søknad og uten å eksponere familienes økonomiske situasjon.

Økonomisk forutsigbarhet: Samtidig kommer det frem et tydelig ønske om bedre økonomisk forutsigbarhet i de offentlige ytelsene. Respondentene viser til at dagens satser for sosialhjelp, arbeidsavklaringspenger og barnetrygd er for lave til å dekke nødvendige levekostnader, og at ustabile vedtak og korte utbetalingsperioder skaper utrygghet. Flere peker på behovet for lengre vedtaksperioder og en bedre justering av satser i takt med prisvekst.

Opplevelsen av stigma og byråkratiske barrierer: Flere beskriver søknadsprosesser som tunge, ekskluderende og lite tilpasset brukernes situasjon. Krav om formelle søknader ofte med omfattende dokumentasjon og gjentatte prosesser, for støtte til for eksempel utstyr, aktiviteter eller ferietilbud, kan oppleves nedverdiggende for foresatte. Selv når behovet er vedvarende, må mange stadig dokumentere familiens situasjon og økonomi på nytt. Respondentene etterlyser derfor lavterskel, tillitsbaserte ordninger der fagpersoner i skole, barnehage eller frivillighet kan formidle behov på vegne av familiene, uten omfattende dokumentasjonskrav. Flere trekker også frem behovet for faste, forutsigbare støtteordninger som kan bidra til at det blir enklere og mindre belastende å få hjelp.

«Born i lavinntektsfamiliar vegrar seg for å ytre sine ynskjer om kva dei har lyst til fordi dei veit/ er redd for at det set foreldra i ein vanskeleg økonomisk situasjon.» Ansatt i flyktningtjenesten

Gratis eller subsidierte fritidsaktiviteter: Undersøkelsen understreker et stort behov for økonomisk støtte til fritidsaktiviteter, kontingenter, utstyr, og ferieopplevelser. Flere påpeker at barn som lever i lavinntekt mangler opplevelser i både ferier og på fritiden, og at dette

forsterker følelsen av utenforskap. Gratis eller rimelige tilbud fremheves derfor som avgjørende for å redusere økonomiske barrierer og sikre barns mestring og deltakelse på lik linje med jevnaldrende.

Transportkostnader: I denne sammenheng løftes transportkostnader som en betydelig, men ofte oversett barriere. Respondentene trekker frem behovet for gratis eller subsidiert transport, spesielt i distriktene hvor kollektivtilbudet er begrenset og avstandene til fritidsaktiviteter er store.

Klær og utstyr: Hverdagsutgifter til klær, sko, sportsutstyr, nettbrett eller annet skole- og fritidsutstyr fremheves som en klar utfordring. Mange foreslår gavekortordninger eller utlånsmuligheter for klær og utstyr, mens andre etterlyser lokale tilskudd som kan gis raskt ved behov.

Matkostnader: Matutgifter og tilgang til et variert kosthold er også et gjengående tema, hvor enkelte ytrer bekymring for høye kostnader på sunne matvarer og hvordan dette er med å skape enda større forskjeller. Respondentene foreslår løsninger som spenner fra utdeling av matkasser, til lavterskel møteplasser med matservering, som tiltak som kan være med på å lette den økonomiske byrden for familiene og forebygge uhelse.

Bolig og levekår: Boligforhold løftes frem som en kritisk strukturell faktor for familier med lav inntekt. Flere respondenter peker på at høye husleier, samt mangel på stabile og store nok boliger, skaper utrygghet og gjør det vanskelig å etablere stabile rammer for barna. Det uttrykkes behov for styrket bostøtte, sosial boligbygging, løsninger som eie-til-leie og bedre tilgang til startlån.

Andre utgifter: Et mindretall av respondentene fremhever også behovet for støtte til barnehage, SFO og skolemåltider, og foreslår gratis eller rimelige løsninger som kan lette presset på familiebudsjettet. Andre peker på behov for ordninger som kan dekke akutte, uforutsette utgifter som ofte velter et allerede stramt budsjett.

Oppsummering

Kartleggingen viser at manglende økonomisk handlingsrom ikke bare begrenser familiens materielle trygghet, men også barns mulighet til sosial deltakelse, mestring og tilhørighet. Hjelpeapparatet peker på at selv små praktiske barrierer som kontingenter, transport eller nødvendig utstyr, kan få uforholdsmessig store konsekvenser for familiens hverdag. Samtidig viser erfaringene at dagens ytelser og støtteordninger ofte ikke står i forhold til faktiske levekostnader, og at omfattende søknadsprosesser og dokumentasjonskrav både forsinker hjelpen og kan oppleves som stigmatiserende. Selv om boligspørsmål er nevnt i færre svar, fremheves mangelen på trygge og rimelige boliger som en grunnleggende faktor som påvirker hele familiens liv, fra økonomi og hverdagstress, til barns trivsel og utvikling.

Respondentene beskriver tydelig hvordan familier som lever i lavinntekt opplever hverdagen, og fremhever behovet for mer forutsigbare og helhetlige løsninger. Fem hovedområder går igjen:

- **Tilgjengelig og ikke-stigmatiserende støtte til barns fritid:** Universelle ordninger som fritidskort, kommunale kontingentkasser og gratisaktiviteter kan bidra til å sikre like muligheter og redusere stigma.

- **Økonomisk forutsigbarhet:** Offentlige ytelser bør justeres i takt med prisvekst, og vedtaksperioder må være lengre for å sikre stabilitet i familienes økonomi.
- **Støtte til praktiske kostnader:** Transport, utstyr og sesongrelaterte utgifter må anerkjennes som reelle deltakelsesbarrierer og dekkes gjennom fleksible, lavterskelordninger.
- **Trygge og rimelige boliger:** Styrking av bostøtten, økt sosial boligbygging og ordninger som muliggjør trygg leie-til-eie vil være avgjørende for å motvirke økonomisk utrygghet.

- **Forenklede og verdige støtteprosesser:** Søknadssystemer må utformes slik at de ivaretar brukernes verdighet, og slik at hjelp kan gis raskt, helst gjennom fagpersoner som allerede kjenner familiene.

Til sammen viser funnene at økonomisk støtte, boligpolitikk og offentlige ytelser må ses i sammenheng for å kunne redusere ulikhet og gi barn i lavinntektsfamilier et tryggere og mer inkluderende oppvekstmiljø. Dette inkluderer likeverdig og ikke-stigmatiserende tilgang til ferie og fritidsaktiviteter.

5. Ferie og fritidsaktiviteter

«Foreldrene føler på at de ikke kan gi barna opplevelser, og er redde for at barna føler på utenforskap i etterkant av ferier.» Ansatt i barnevernet

De økonomiske utfordringene målgruppen møter, har konsekvenser som strekker seg langt utover det materielle. De påvirker barns mulighet til å delta i aktiviteter, skape minner med familien og oppleve mestring i hverdagen. Hjelpeapparatet understreker behovet for inkluderende og tilgjengelige ferie- og fritidstilbud, og flere respondenter peker på hvordan mangel på slike tilbud forsterker barnas opplevelse av utenforskap.

Et tydelig flertall av respondentene opplever at behovet for gratis ferietilbud, som Ferie for alle, har økt det siste året (se tabell 5). Dette indikerer at mange lavinntektsfamilier fortsatt har begrenset økonomisk handlingsrom i ferier, og at kostnadsfrie ferieopplevelser oppleves som særlig viktige for å sikre deltakelse, inkludering og sosial tilhørighet for barna.

Fritidsaktiviteter som forebygging og fellesskap:

Mangel på fritidsaktiviteter trekkes frem som en av de tydeligste konsekvensene av lav inntekt. Kostnader til kontingenter, utstyr og transport utgjør reelle barrierer som gjør at barn og ungdom faller utenfor organiserte arenaer. Samtidig beskrives fritidsdeltakelse som en viktig beskyttelsesfaktor, og et vern mot isolasjon, psykiske vansker og i noen tilfeller kriminalitet. Flere peker på hvordan nedbygging av kommunale gratistilbud, som åpne haller, fritidskort og sommerprogrammer, har bidratt til økt ulikhet. Det etterlyses flere gratis og lavterskel møteplasser der barn og ungdom kan delta uten henvisning eller økonomisk terskel. Et enkelt, lokalt tilbud kan ifølge mange være like verdifullt som større tiltak: en åpen gymsal, en turgruppe eller en fritidsklubb med trygge voksne.

Det er heilt tydeleg at mange av borna er fattige både på leiker og opplevelser. Fleire opplevelser i lag med andre familier trur me er utrulig viktig. Ansatt i Nav

Tabell 5: Behov for et gratis ferietilbud

Opplever du større behov for gratis ferietilbud (som Ferie for alle) nå enn før?	Antall respondenter	Prosentandel
Ja	315	68 %
Nei	45	9%
Vet ikke	106	23 %
Antall respondenter totalt	466	100 %

Ferie som arena for inkludering:

Respondentene understreker betydningen av ferieopplevelser for familier som ellers mangler slike muligheter. Tiltak som Røde Kors Ferie for alle fremheves som unike, fordi de kombinerer gratis og tilgjengelig tilbud med trygghet, fellesskap og omsorg. Mange beskriver ferieoppholdene som avgjørende for å gi barna positive opplevelser og foreldre et etterlenget pusterom i hverdagen.

Behov for et forutsigbart tilbud: Et hovedtema i svarene er behovet for forutsigbarhet og jevn tilgang til ferieaktiviteter. På grunn av stor pågang kan familier ofte vente flere år mellom tilbud, noe som oppleves uforutsigbart og lite tilpasset familier med langvarig lavinntekt. Flere foreslår å utvide både kapasitet og frekvens, slik at ferie kan bli en stabil støtteordning gjennom året. Vinter- og høstferier trekkes frem som særlig utfordrende perioder, mens lokale og kortreiste aktiviteter løftes frem som nøkkelfaktorer for å nå familier som ellers ikke deltar.

Behov for koordinering: Et gjennomgående trekk i svarene er mangelen på oversikt og samordning. Mange familier kjenner ikke til eksisterende tilbud, eller opplever at informasjon om aktiviteter og søknadsordninger er vanskelig å finne. Respondentene peker på behovet for bedre samhandling mellom det offentlige, frivilligheten og lokale lag og foreninger, slik at tilbudene blir mer tilgjengelige og forutsigbare.

Oppsummering

Hjelpeapparatets tilbakemeldinger viser at ferie og fritid er sentrale arenaer for inkludering, mestring og livskvalitet. Dette understreker behovet for en tydelig politisk forankring av slike tiltak som en integrert del av velferdspolitikken. Hjelpeapparatet trekker frem at samarbeid mellom kommuner, frivillige organisasjoner og lokalt foreningsliv bør formaliseres for å sikre stabile, helårige tilbud. Økt kapasitet i ordninger som «Ferie for alle», kombinert med lokale fritidsarenaer og enklere tilgang til informasjon, vil gjøre det mulig for langt flere barn å oppleve fellesskap og lek, samtidig som det fremmer sosial likhet og inkludering.

Begrenset deltakelse i sosiale arenaer kan forsterke både økonomisk og sosial sårbarhet, og tydeliggjør viktigheten av å se ferie, fritid og arbeid som integrerte elementer i familiers mulighet til mestring og sosial deltakelse. Respondentene understreker at tilgang til ferie og fritidsaktiviteter er blant de viktigste virkemidlene for sosial inkludering av barn og familier i lavinntekt. Slike tilbud bidrar til bedre psykisk helse, fellesskap og likere livssjanser. Respondentene beskriver et tydelig behov for:

- **Gratis, lokale og lavterskel fritidsaktiviteter** i nærmiljøet
- **Flere og mer forutsigbare ferieordninger** for lavinntektsfamilier
- **Bedre koordinering og formidling** mellom offentlig sektor og frivillige aktører

Funnene viser at ferie og fritid ikke står isolert, men henger tett sammen med familienes behov for sosial inkludering. Dette peker videre mot et bredere bilde av hverdagsmestring, der deltakelse i fellesskapet, både sosialt og arbeidsrelatert, blir avgjørende.

6. Inkludering, arbeid og sosialt fellesskap

“Familier med svak økonomi blir lett ensomme og velger bort å delta på aktiviteter fordi de ikke har råd til utstyr som gjør at de er på høyde med andre”
Ansatt i barnevernet

Dette kapitlet beskriver familienes behov for nettverksbygging, lavterskel aktiviteter og deltakelse i arbeidslivet, og hvordan disse faktorene henger sammen med økonomisk og sosial mestring. Nærmere halvparten av svarene inkluderer tematikk knyttet til ferie og fritid. Hjelpeapparatets erfaringer illustrerer hvordan ensomhet, begrenset sosialt nettverk og manglende integrering kan forsterke sårbarhet, og understreker betydningen av tiltak som styrker både økonomisk og sosial mestring.

Nettverksbygging og sosiale møteplasser:

Flere respondenter forteller at familiene de møter har lite sosialt nettverk og få støttespillere i hverdagen. For enslige forsørgere og innvandrerfamilier er dette særlig tydelig, og mange etterspør sosiale arenaer hvor de kan møte andre i tilsvarende situasjon. Familiene uttrykker behov for møteplasser som kombinerer sosial støtte og praktisk veiledning, der man kan utveksle erfaringer og bygge relasjoner med andre foreldre. Lavterskel kafeer, middagsklubber og grupper for familier trekkes frem som gode eksempler. Besøksvenner, fadderordninger og «reservebesteforeldre» kan bidra med barnepass, leksehjelp og sosial støtte, samtidig som de styrker kontinuitet og trygghet i barnas hverdag.

Lavterskelaktiviteter og mestring: Deltakelse i aktiviteter beskrives som en nøkkel til både sosial inkludering og mestring i hverdagen. Gratis eller rimelige tilbud der hele familien kan delta fremheves som særlig verdifulle, men begrensede økonomiske ressurser og manglende informasjon

gjør at enkelte faller utenfor. Tur- og lekegrupper, matlagingskurs og felles opplevelser gir både barna og foreldrene sosial støtte, mestring og fellesskapsfølelse. Slike aktiviteter styrker barnas selvfølelse og sosiale ferdigheter, og bør være kontinuerlige, lokalt tilgjengelige og tilpasset ulike aldersgrupper for å bygge langsiktige og trygge relasjoner.

Arbeid og integrering: Muligheten til å delta i arbeidslivet trekkes også frem som avgjørende for både økonomisk og sosial inkludering, da arbeid gir inntekt, mestringsfølelse og styrker barnas hverdagsstruktur. Tiltak som praksisplasser, kompetanseheving og arbeidsrettet veiledning mener respondentene kan hjelpe foreldre å få fotfeste i arbeidslivet og skape stabilitet i familien. For de som står langt fra arbeidsmarkedet, er kombinert støtte med praktisk veiledning og samfunnsdeltakelse viktig. For innvandrerfamilier fremheves språkpraksis kombinert med sosiale aktiviteter som sentralt for å forstå lokalsamfunnet og styrke deltakelse i arbeidslivet. Det påpekes at nettverksbygging og tilgang til lavterskelarenaer gjør det lettere å navigere i både hverdagen og arbeidslivet, samtidig som arbeid styrker sosial deltakelse og familiens samlede ressurser.

Oppsummering

Mange familier lever med begrenset sosialt nettverk og opplever ensomhet, særlig blant enslige foreldre og innvandrerfamilier. Svarene fra hjelpeapparatet viser at inkludering, arbeid og sosialt fellesskap henger tett sammen med familienes evne til å mestre hverdagen. Lavterskelarenaer og møteplasser blir derfor avgjørende for å bygge nettverk og tillit, samtidig kan kontinuerlige og tilpassede tilbud styrke inkludering og reduserer stigma knyttet til lav

inntekt. Deltakelse i arbeidslivet fremheves som et sentralt verktøy for økonomisk stabilitet og styrking av familiens ressurser, og gjør det lettere for familiene å delta aktivt i samfunnet.

For å styrke inkludering, arbeid og sosialt fellesskap blant familier med lav inntekt eller marginalisert posisjon bør tiltakene være helhetlige, tilgjengelige og varige:

- **Lavterskel møteplasser og aktivitetstilbud:**

Tilbud som kombinerer sosialt fellesskap og praktisk støtte, som middagsklubber, kafeer og fadderordninger. Gratis eller rimelige aktiviteter fremmer mestring, tilhørighet og sosial integrasjon for både barn og voksne.

- **Langsiktighet og kontinuitet:** Stabilitet i tilbudene, tilstedeværelse over tid og relasjonsbygging er avgjørende for å oppnå varig effekt.

- **Kombinerte tiltak:** Helhetlige tilbud som integrerer sosial støtte, aktiviteter og veiledning bidrar til å redusere isolasjon og styrke familiens samlede ressurser.

- **Arbeid og kompetanse:** Tiltak som praksisplasser, arbeidsrettet veiledning og språkopplæring gir reell mulighet til deltakelse i arbeidslivet og styrker familiens økonomiske og sosiale ressurser.

- **Tilrettelegging for minoriteter:** Språkopplæring og kulturelt tilpassede arenaer gjør det mulig for familier med innvandrerbakgrunn å navigere i samfunnet og delta aktivt.

Respondentene understreker at tiltak for sosial inkludering, arbeidsdeltakelse og økonomisk støtte har størst effekt når de kombineres med praktisk veiledning og helhetlig oppfølging. Selv gode tilbud har begrenset effekt dersom familiene samtidig møter fragmenterte tjenester, manglende koordinering eller andre barrierer for tilgang.

7. Samhandling, helhetlig koordinering og tilgjengelighet av tjenester

«En samordnet innsats fra både frivillige aktører og det offentlige vil kunne gi familiene bedre forutsetninger for å mestre hverdagen.» Ansatt i Nav

Familier med lav inntekt har ofte sammensatte utfordringer som gjør at de faller mellom tjenestene i det offentlige systemet. Behovene deres kan være for komplekse for én instans å håndtere, men samtidig ikke omfattende nok til spesialiserte tilbud. Dette skaper et gap i støtten, der familier risikerer å bli passive mottakere av hjelp eller opplever at rettigheter og tilbud ikke ivaretas.

Samtidig opplever hjelpeapparatet høy arbeidsbelastning når familiene har økonomiske utfordringer, boligproblemer, opplever sosialt utenforskap og har behov for fritids- og ferieopplevelser. Fragmenterte systemer, manglende koordinering mellom Nav, skole, helsevesen og frivillige aktører, samt omfattende søknadsprosesser og dokumentasjonskrav, medfører betydelig tidsbruk og administrative byrder. I tillegg er det mange familier som opplever skam over sin situasjon og derfor nøler med å oppsøke hjelp. I disse tilfellene kreves det ekstra tid til tillitsbygging, og da kan små feil eller forsinkelser få store konsekvenser for hverdagen.

Respondentene fremhever at én fast kontaktperson, for eksempel familiekoordinatorer eller frivillige «hverdagsguiden», kan redusere både fragmentering og belastning, samtidig som familiene får kontinuerlig og helhetlig oppfølging. Tilbakemeldingene understreker behovet for koordinerte, langsiktige tiltak der veiledning, koordinering og tilgjengelig informasjon samordnes.

Informasjonsflyt og tilgjengelighet: Flere respondenter påpeker behovet for bedre informasjonsflyt og lettere tilgang til tjenester, både for familiene selv og for fagpersoner som jobber med dem. Informasjon om tilgjengelige tilbud som fritidsaktiviteter, økonomisk støtte og andre støtteordninger bør være enklere og mer tilgjengelig. Samtidig bør søknadsprosesser hos Nav og andre offentlige instanser forenkles og ha kortere behandlingstid. Lavterskeltilbud som reduserer skam og barrierer, og mulighet for at familiene kan søke direkte uten å være avhengig av en tredjepart, fremheves som særlig viktig. Det etterspørres også mer samordnede løsninger som omfatter flere støtteordninger samtidig, samt faste eller automatiske ytelser til familier som allerede er kjent for hjelpeapparatet. Flere respondenter peker også på at informasjon bør spres via flere kanaler, som skole, barnehage og digitale plattformer, for å nå alle familier.

Samordning og koordinering av tjenester:

Mange respondenter fremhever behovet for bedre samordning mellom offentlige tjenester og frivillige aktører. Helhetlige tilbud som ser familien under ett, og som kombinerer støtte til økonomi, skole, fritidsaktiviteter og helse, trekkes frem som avgjørende. Kontinuitet i oppfølging er viktig for å sikre reell endring, fremfor sporadisk eller tilfeldig støtte («drypphjelp»). Når områder som økonomisk støtte, utstyr og fritidsaktiviteter ses i sammenheng, gjøres hverdagen enklere for familiene og gir fagpersoner et tydeligere grunnlag for å veilede.

Koordinerende støttefunksjon: For å sikre bedre koordinering og kontinuitet i tilbudet til familiene, ser mange respondenter behovet for én fast kontaktperson som kan følge familien over tid. Dette kan for eksempel være en

familiekoordinator eller en frivillig hverdagsguide som kan gi tett oppfølging og veiledning i kontakt med Nav, skole, helsevesen og frivillige aktører, hjelpe med å forstå og søke støtteordninger, samt bidra til struktur i hverdagen. Dette kan redusere risikoen for at familier faller mellom to stoler, samtidig som det styrker familiens evne til å være aktive deltakere i egen situasjon.

Oppsummering

Svarene fra hjelpeapparatet viser et tydelig behov for helhetlig veiledning og koordinering for familier med lav inntekt og sammensatte utfordringer. Mange familier møter både barrierer for å få tilgang til tjenester og utfordringer med å forstå hvilke tilbud som finnes, og mangler ofte støtte som hjelper dem å navigere i systemet. Fragmentert informasjon, kompliserte søknadsprosesser og manglende koordinering mellom offentlige og frivillige aktører skaper høyt press på hjelpeapparatet. Samlet gjør dette at familier risikerer å falle mellom to stoler, og at hjelpen de mottar kan bli sporadisk eller utilstrekkelig.

Respondentene fremhever at helhetlige og koordinerte tiltak er avgjørende for å styrke familiens mestring, sikre rettigheter og redusere hverdagsbelastning. Tilbakemeldingene viser at dette er et område med stort forbedringspotensial i tjenestetilbudet til sårbare familier. Sentrale virkemidler inkluderer:

- **En fast kontaktperson** eller hverdagsguide som følger familien over tid og gir praktisk veiledning.
- **Bedre og mer tilgjengelig informasjon** om tilbud, for både familier og fagpersoner.
- **Forenklede søknadsprosesser og lavterskeltilbud** som reduserer barrierer for å motta hjelp.
- **Samordnet innsats** mellom offentlige instanser og frivillige aktører for å sikre kontinuitet og helhetlig oppfølging.

Tiltak som kombinerer praktisk støtte, systematisk veiledning og koordinering vurderes som mest effektive for både familiens hverdagsmestring og barns oppvekstsvilkår. Mange respondenter understreker behovet for daglig oppfølging som hjelper familiene med økonomi, organisering og pusterom. Neste kapittel presenterer erfaringer med praktisk hjelp og veiledning som kobling mellom økonomisk støtte, sosial inkludering og familiens mestringsevne.

8. Praktisk hjelp og veiledning

«Ofte er det sammensatte problemer i en del av de familiene som strever økonomisk. Jeg tenker veldig ofte at jeg skulle ønske det gikk an å sette inn en «husmorvikar» i en del hjem til å hjelpe til med oppgaver som f.eks. rydding, klesvask, oppvask, trille sovende baby, kjøre til trening.» Ansatt ved helsestasjon

Behovet for praktisk hjelp, veiledning og avlastning i hverdagen representerer et bindeledd mellom økonomiske utfordringer og sosialt utenforskap. Hjelpemiddelet rapporterer om familier som står ovenfor en rekke praktiske barrierer i hverdagen. Flere forteller at familiene strever med ulike hverdagsutfordringer, som å få støtte til å organisere tiden, håndtere økonomien, følge opp barnas aktiviteter, og orientere seg i samfunnet. Dette kapitlet vil derfor se nærmere på familienes behov for praktisk bistand og støtte i dagliglivet.

Hverdagslogistikk og praktisk støtte: Mange familier mangler praktisk hjelp til å få hverdagen til å gå rundt, særlig enslige forsørgere, familier med mange barn eller barn med særskilte behov. Respondentene beskriver at foreldre ofte må velge mellom arbeid, avtaler eller oppfølging av barna fordi de mangler bistand. Behovene spenner fra barnepass og følge til aktiviteter, til hjelp med innkjøp, rydding og organisering av hverdagsoppgaver. Flere foreslår frivillige eller kommunale ordninger som tilbyr «hjemmebasert støtte», som kombinerer praktisk hjelp med veiledning og sosial kontakt. Tiltak som Home-Start og familiekontakter trekkes frem som gode, men underdimensjonerte, eksempler.

«Mange lavinntektsfamilier består ofte av én voksen, kanskje som heller ikke har førerkort. Hjelp til transport til og fra aktiviteter er ofte et behov. Spesielt her som det er lange avstander.» Ansatt ved helsestasjon

Transport og tilgjengelighet: Respondentene fremhever at transport er en betydelig barriere for barns deltakelse, særlig i distriktene, der avstander og begrenset kollektivtilbud gjør det vanskelig å komme seg til fritidsaktiviteter og andre arenaer. Transport rammer ikke bare lavinntektsfamilier økonomisk, men også praktisk og sosialt, når transportkostnader eller manglende tilgjengelighet er til hinder for at barn kan delta. Flere peker på behovet for lavterskel transportløsninger, som aktivitetsbusser, følgehjelp eller frivillige sjåfører, som kan sikre at barn får like muligheter til deltakelse.

Støtte til økonomisk mestring og veiledning: Flere familier har behov for støtte til å navigere i et stadig mer digitalisert og komplekst økonomisk landskap. Respondenter peker på at økonomiske tilskudd har størst effekt når de kombineres med tiltak som styrker familiens evne til å planlegge og håndtere sin økonomi. Dette kan inkludere praktisk veiledning i hvordan man lager rimelige måltider, benytter rabattordninger, leser fakturaer og unngår kostbare kredittavtaler. Slike tiltak fungerer best når de tilbys i sammenhenger som også gir sosial støtte. I tillegg kan utfordringer med digitale verktøy og systemer som Altinn, Digipost og skolens plattformer gjøre det vanskelig å få med seg viktig informasjon og frister. Dette gjelder både familier med innvandrerbakgrunn, lav utdanning og de som av ulike grunner har begrenset erfaring med digitale løsninger.

Avlastning i hverdagen: Mange av familiene som omtales har lite eller ingen sosiale nettverk. Hjelpeapparatet beskriver hvordan manglende avlastning, isolasjon og omsorgstretthet fører til at foresatte mister overskudd til å følge opp barna. Flere foreslår frivillige støttepersoner som kan bidra med leksehjelp, barnepass eller følge til aktiviteter. Tiltak som besøksvennordninger og familiementorer trekkes frem som viktige lavterskeltilbud som kan bygge bro mellom familier og lokalsamfunn. Et gjennomgående ønske er kontinuitet og stabilitet, ikke tilfeldige tiltak, men varige relasjoner som gir trygghet og tillit.

Oppsummering

Tilbakemeldingene viser at familier med lav inntekt og komplekse hverdagsutfordringer har omfattende behov for praktisk hjelp, veiledning og sosial støtte. Mange, særlig enslige forsørgere og familier med barn med særskilte behov, mangler hjelp til barnepass, følge til aktiviteter, innkjøp og organisering av hverdagen. Samtidig forsterker begrenset økonomisk oversikt, digital kompetanse og kjennskap til ulike støtteordninger de økonomiske utfordringene. Tiltak som kombinerer praktisk støtte med læring, som middagsklubber eller budsjettveiledning, samt lavterskel transportløsninger og hjemmebasert støtte fra frivillige eller kommunale ordninger, trekkes frem som spesielt viktige. Kontinuerlig støtte gjennom besøksvenner, leksehjelp eller familiementorer bidrar til trygghet og relasjonell stabilitet, og gjør det mulig for foreldrene å følge opp barna på en god måte uten at hjelpen oppleves som sporadisk eller kortvarig.

Behovet for helhetlig og kontinuerlig støtte er tydelig. Funnene viser at praktisk hjelp, økonomisk veiledning og sosial avlastning henger tett sammen, og at mangler på ett område ofte forsterker utfordringer på de andre. Tiltak som kombinerer disse elementene, kan styrke familienes evne til å mestre hverdagen og forebygge konsekvenser av sosialt og økonomisk utenforskap. Effektiv støtte bør:

- **Være lavterskel** og lett tilgjengelig, både fysisk og digitalt.
- **Ha kontinuitet og stabilitet**, slik at familier opplever tillit og trygghet.
- **Kombinere tjenester med praktisk opplæring**, slik at tilskudd og støtte gir varig effekt.
- **Inkludere transport og logistikkhjelp** for å sikre barns deltakelse i fritidsaktiviteter.

Helhetlige og koordinerte tiltak som kombinerer praktisk støtte, veiledning og avlastning vil trolig være mest effektive for å fremme livskvalitet og deltakelse i samfunnet.

9. Rapportoppsummering

Ansatte i hjelpeapparatet har gjennom denne kartleggingen gitt et tydelig bilde av situasjonen for familier med lav inntekt i Norge. Økonomiske utfordringer er vedvarende, og for mange har situasjonen blitt mer krevende det siste året. Hele 398 av 466 respondenter opplever at familiene de møter har udekkede behov i hverdagen, noe som understreker at dagens støtteordninger ikke alltid dekker grunnleggende behov. De mest fremtredende utfordringene handler om feriemuligheter, fritidsaktiviteter for barna, klær, sko og nødvendig utstyr, mens mat, strøm, husleie og transport også representerer betydelige belastninger. Dette påvirker ikke bare familiens livsgrunnlag, men også barns mulighet til sosial deltakelse og inkludering.

Helhetlig koordinering og samordning mellom tjenester er et gjennomgående tema. Respondentene fremhever behovet for faste kontaktpersoner som kan følge familien over tid, bedre tilgjengelig informasjon om tilbud og støtte, samt en mer samordnet innsats mellom offentlige og frivillige aktører. De etterspør også forenklede søknadsprosesser og løsninger som samler flere støtteordninger samtidig, kombinert med faste eller automatiserte ytelser til familier med dokumentert behov. Disse tiltakene vurderes som sentrale for å sikre kontinuitet, ivareta rettigheter og redusere belastning i hverdagen.

Respondentene fremhever at tiltak som kombinerer praktisk hjelp, økonomisk veiledning og sosial avlastning gir best effekt. Mange familier mangler hjelp til hverdagslogistikk, barnepass, transport og organisering av daglige aktiviteter. Familier kan oppleve økt sårbarhet når de har begrenset kjennskap til økonomiske ordninger, offentlige systemer eller digitale løsninger. Dette gjelder særlig familier med innvandrerbakgrunn, som ofte møter ekstra barrierer knyttet til språk, kultur og tilgang til informasjon. Stabile lavterskel

tilbud som reservebesteforeldre, besøksvenner og familiementorer, kan bidra til trygghet og forutsigbarhet i en ellers uoversiktlig hverdag.

Tilgang til ferie og fritidsaktiviteter fremstår som et spesielt viktig virkemiddel for sosial inkludering. Slike tilbud gir barn og familier mestring, fellesskap og minner, og fungerer som arenaer for å gi barn like muligheter. Respondentene fremhever behovet for flere og mer forutsigbare ferieordninger, lavterskel aktiviteter i nærmiljøet, og bedre koordinering mellom offentlige og frivillige aktører. For å kunne sikre reell tilgang, må man også inkludere økonomisk og praktisk støtte til transport, da mange familier hverken har råd, tilgang eller kapasitet til å komme seg til og fra aktiviteter.

Inkludering, arbeid og sosialt fellesskap er nøkkelfaktorer for mestring. Mange familier lever med begrenset nettverk og opplever ensomhet, særlig enslige foreldre og innvandrerfamilier. Lavterskel arenaer, møteplasser, familieaktiviteter, språkopplæring og arbeidstilrettelegging styrker både økonomisk stabilitet, sosial integrasjon og barns utvikling. Kombinerte tiltak som kobler sosial støtte, aktivitet og praktisk veiledning reduserer isolasjon og gir familiene reelle muligheter til deltakelse i samfunnet.

Kartleggingen viser at familier med lav inntekt møter komplekse og sammenvevde utfordringer, der økonomi, praktisk støtte, sosial deltakelse og fragmenterte tjenester påvirker hverandre. Dette understreker at effektive tiltak må være helhetlige, koordinerte og tilpasset familiens totale situasjon.

10. Anbefalinger fra hjelpeapparatet

Funnene er klare. Familier som lever i fattigdom, står overfor sammensatte utfordringer som krever helhetlige og koordinerte tiltak. For å styrke familienes økonomiske sikkerhet, inkludering, hverdagsmestring og deltakelse i samfunnslivet, peker respondentene på flere nøkkelområder:

Økonomisk forutsigbarhet: Offentlige ytelser må gi familier en stabil og forutsigbar økonomi. Dette innebærer at satser for barnetrygd, sosialhjelp og andre støtteordninger justeres automatisk i takt med prisvekst og levekostnader. Vedtaksperiodene bør forlenges for å sikre kontinuitet og redusere behovet for gjentatte søknader.

Inkludering gjennom støtte til fritidsaktiviteter: Fritidsaktiviteter, utstyr og transport er utgifter som må anerkjennes som reelle deltakelsesbarrierer og dekkes gjennom fleksible ordninger. Det bør derfor etableres universelle og lavterskel løsninger som reduserer stigma og byråkrati, slik som gratis eller subsidierte aktiviteter, kommunale kontingentkasser og nasjonalt fritidskort som kan brukes uten å måtte søke.

Tilgang til mat, klær og nødvendig utstyr: Familier med lav inntekt bør ha rask og verdig tilgang til grunnleggende behov som mat, klær og utstyr. Dette kan møtes gjennom å utvikle fleksible og lavterskel løsninger som gavekortordninger, utlånslagre og lokale tilskudd som kan tildeles umiddelbart ved behov. I tillegg kan møteplasser med felles måltider eller matlagingsaktiviteter bidra til økonomisk avlastning, samtidig som det fremmer sosial inkludering.

Trygge og rimelige boliger: Det bør satses på styrket bostøtte, økt sosial boligbygging, leie-til-eie og lettere tilgang til startlån. I tillegg bør det vurderes hvordan kommunene kan bidra til forutsigbare leieforhold og rimelige boligpriser i pressområder. En helhetlig boligpolitikk vil redusere flyttepress, økonomisk usikkerhet og gi barn et tryggere oppvekstmiljø.

Helhetlig samhandling: Effektiv støtte krever koordinert innsats mellom tjenester og samarbeid mellom offentlige og frivillige aktører. Dette inkluderer faste kontaktpersoner som følger familien over tid, samt kontinuerlige og tilpassede tilbud som ser hele familiens behov under ett.

Informasjon og tilgjengelighet: Tydeligere informasjon om eksisterende tilbud, forenklede søknadsprosesser og proaktiv veiledning fra offentlige og frivillige aktører, er avgjørende for at familiene lettere skal kunne benytte seg av rettigheter og tjenester. Informasjon bør formidles gjennom flere kanaler, som skole, barnehage, helsestasjon og digitale plattformer, slik at familier nås der de allerede er.

Praktisk hjelp og veiledning: Familier trenger støtte til å håndtere hverdagslogistikk, økonomi og systemforståelse. Tiltak som kombinerer hjemmebesøk, barnepass, transport og økonomisk veiledning er viktige for å redusere stress og styrke foreldrenes mestringsevne.

Sosial inkludering og nettverksbygging: Det er behov for flere og mer tilgjengelige lavterskel møteplasser og aktiviteter som bidrar til fellesskap og trygghet. Spesielt enslige foreldre og innvandrersfamilier har behov for stabile relasjoner og støttepersoner i nærmiljøet.

Arbeid og kompetanseheving: Det bør bli større satsning på arbeidsrettede tiltak som praksisplasser, jobbfokusert veiledning og kompetansehevingskurs. Videre bør det etableres flere arenaer for læring og sosial integrering, som lavterskel mentorordninger og språkpraksis i lokalsamfunnet.

Samlet viser rapporten at økonomiske, praktiske og sosiale faktorer henger tett sammen. Tiltak som kombinerer økonomisk støtte, fritid, sosial inkludering og praktisk veiledning gir størst effekt for familier med lav inntekt. En helhetlig og koordinert innsats vil styrke barns og foreldres livskvalitet, forebygge marginalisering og bidra til et mer inkluderende samfunn.

11. Røde Kors mener

Røde Kors har gjennom mange års arbeid tett på familier i sårbare situasjoner sett hvor krevende hverdagen kan være for dem som har minst. Svarene fra hjelpeapparatet bekrefter det organisasjonen lenge har erfart: økonomiske utfordringer og begrenset tilgang til støtte og aktiviteter gjør det vanskelig for familier å gi barna sine de samme mulighetene som andre. På bakgrunn av dette slår Røde Kors fast at arbeidet for at alle barn og unge skal ha like muligheter til deltakelse og utvikling i større grad må prioriteres av myndighetene, uavhengig av familiens økonomi eller bakgrunn. Organisasjonens anbefalinger handler om å styrke barns levekår, sikre inkludering og rettigheter, og gi familiene støtte som gjør hverdagen tryggere og mer forutsigbar.

Derfor mener Røde Kors at:

Alle barn og unge skal ha like muligheter til deltakelse og utvikling uavhengig av familiens økonomiske situasjon.

Barnetrygden må økes for alle barn fra 0 til 18 år og justeres i takt med prisstigningen, i tråd med anbefaling fra Ekspertutvalget om barn i fattige familier.

Barnetrygden må holdes utenfor beregning av sosialstønad slik at ikke sosialhjelpen kan avkortes. Bare slik vil den faktisk fungere som en universell ordning.

Alle barn må bli hørt, tatt på alvor og inkludert i håndtering av saker som angår dem, i tråd med FNs barnekonvensjon. Barns behov må i større grad bli ivarettatt ved utmåling av sosialhjelp, og det bør innføres en bestemmelse om barnets beste i sosialtjenesteloven. De statlige veiledende sosialhjelpssatsene må økes for å sikre gode levekår for barna.

Myndighetene må legge enda bedre til rette for at man kan bo på samme sted over lengre tid i gode nabolag. Lovverket må sikre at vanskeligstilte barnefamilier får offentlig bistand til å finne en varig bolig av en viss kvalitet.

Det trengs flere gratis sosiale møteplasser og fritidsaktiviteter for barn og unge, med stabil drift, både i hverdagene og i skoleferier.

Skolen må være en inkluderende skole, hvor tilbud gitt i grunnskolen er tilgjengelig for alle. Tilbud som krever egenbetaling, som skolemelk, mat- og frukt-ordninger og skoleturer bidrar til å forsterke opplevelsen av fattigdom, og bør derfor være universelle eller kuttes.

Vedlegg 1: Spørsmål i spørreundersøkelsen

Behov hos målgruppen til Ferie for alle

Norges Røde Kors ønsker mer informasjon om hvilke behov dere som påmeldere ser hos familiene dere søker inn til Ferie for alle - barnefamilier som lever i fattigdom. Jo flere svar vi får jo bedre grunnlag har vi for å jobbe politiske for å bedre livssituasjonen til denne gruppen. Undersøkelsen er anonym (fritekstspørsmål 7 og 8 bes fylt ut uten at du eller andre personer kan identifiseres), og det er frivillig for deg å besvare denne undersøkelsen. Det tar ca. 2 minutter å svare. På forhånd tusen takk!

*Obligatorisk

Jeg jobber i*

- ☐ NAV
- ☐ Flyktningtjenesten
- ☐ Skole/skolehelsetjenesten
- ☐ Barnevernet
- ☐ Helsestasjon
- ☐ Frivillig organisasjon
- ☐ Voksenopplæring
- ☐ Annet

Hvor i landet jobber du?*

- ☐ Agder
- ☐ Akershus
- ☐ Buskerud
- ☐ Finnmark
- ☐ Innlandet
- ☐ Møre og Romsdal
- ☐ Nordland
- ☐ Oslo
- ☐ Rogaland
- ☐ Telemark
- ☐ Troms
- ☐ Trøndelag
- ☐ Vestfold
- ☐ Vestland
- ☐ Østfold

Har du sett endringer i den økonomiske situasjonen til lavinntektsfamilier i løpet av det siste året?*

- ☐ Ja, de står i en mer krevende situasjon
- ☐ Nei, den er omtrent lik som for et år siden
- ☐ Ja, den er blitt bedre

Forteller familiene om udekkede behov i hverdagen (med udekkede behov mener vi for eksempel at familiene ikke får betalt regninger, deltatt på aktiviteter, kjøpt tilstrekkelig med mat, har råd til transport e.l.)?*

- ☐ Ja
- ☐ Nei

Hvilke behov forteller familiene mest om (du kan velge flere svaralternativer)?*

- ☐ Mat
- ☐ Betale strømregninger
- ☐ Klær/sko
- ☐ Hygieneartikler
- ☐ AKS/SFO
- ☐ Fritidsaktiviteter til barna
- ☐ Transportutgifter
- ☐ Utstyr (PC; mobil, sykkel, ski o.l.)
- ☐ Husleie
- ☐ Feriemuligheter

Opplever du større behov for gratis ferietilbud (som Ferie for alle) nå enn før?*

- ☐ Ja
- ☐ Nei
- ☐ Vet ikke

Hvilken støtte eller hjelp (fra frivillig organisasjoner, det offentlige og/eller andre aktører) tror du kunne gjort hverdagen enklere for disse familiene?

Har du andre tanker/erfaringer med ferietilbudet du ønsker å dele med oss kan du gjøre det her.
